УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
СУДАЛГАА, ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХЭЛТЭС

ПАРЛАМЕНТЫН ЗАСАГЛАЛТАЙ ОРНУУДЫН СОНГУУЛИЙН ТОГТОЛЦОО БА РОТАЦИЙН ЖУРМААР ПАРЛАМЕНТЫН ГИШҮҮДИЙГ СЭЛГЭДЭГ ЗАРИМ ОРНЫ ТУРШЛАГА

Харьцуулсан судалгаа
(СТ-15/211)

Захиалагч: Улсын Их Хурлын Ажлын хэсэг

Хянасан: Р.Хатанбаатар

Судлаачид: А.Пагма
И.Жаргалзаяабямба
Д.Жигваагүнсэл
Р.Нургүл
Ө.Мөнхтунгалаг

Улаанбаатар
2015 он

ПАРЛАМЕНТЫН ЗАСАГЛАЛТАЙ ОРНУУДЫН СОНГУУЛИЙН ТОГТОЛЦОО БА РОТАЦИЙН ЖУРМААР ПАРЛАМЕНТЫН ГИШҮҮДИЙГ СЭЛГЭДЭГ ЗАРИМ ОРНЫ ТУРШЛАГА[1]

Судалгаанд авагдсан 60 орноос нийт 17 улс парламентын гишүүдийг ротацийн журмаар шинэчлэдэг ба эдгээрээс 4 улс нь парламентын засаглалтай, 13 улс нь ерөнхийлөгчийн засаглалтай байна.

№	*Улсын нэр*	*Сонгуулийн тогтолцоо*	*Танхимын тоо*	*Парламентын гишүүдийн тоо*	*Ротаци*
1.	Австри	Доод танхим - пропорциональ	2	Дээд танхим - 64 Доод танхим - 183	үгүй
2.	Албани	пропорциональ	1	140	үгүй
3.	Армян	холимог	1	131	үгүй
4.	Босни-Герцеговин	Доод танхим - пропорциональ	2	Дээд танхим - 15 Доод танхим - 42	үгүй
5.	ХБНГУ	Доод танхим - холимог	2	Дээд танхим - 69 Доод танхим - 622	үгүй
6.	Грек	пропорциональ	1	300	үгүй
7.	Исланд	пропорциональ	1	63	үгүй
8.	Итали	пропорциональ	2	Дээд танхим - 315 Доод танхим - 630	үгүй
9.	Их Британи	Доод танхим - мажоритар	2	Дээд танхим - 763 Доод танхим - 650	үгүй
10.	Эстони	пропорциональ	1	100	үгүй
	Швейцар	пропорциональ	2	Дээд танхим - 46 Доод танхим - 200	үгүй
11.	Монтенегро	пропорциональ	1	81	үгүй
	Чех	Дээд танхим - мажоритар, Доод танхим - пропорциональ	2	Дээд танхим - 81 Доод танхим - 200	Дээд танхимын гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа 6 жил байх ба 2 жил тутам гишүүдийн 1/3 нь сэлгээний журмаар шинэчлэгдэн сонгогддог.
12.	Франц	Дээд танхим - холимог, Доод танхим - холимог мажоритар	2	Дээд танхим - 350 Доод танхим - 577	Дээд танхимын гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа 9 жил байх ба 3 жил тутам гишүүдийн 1/3 нь сэлгээний журмаар шинэчлэгдэн сонгогддог.
13.	Латви	пропорциональ	1	100	үгүй
14.	Литва	холимог	1	141	үгүй
15.	Македон	мажоритор	1	120-140	үгүй
16.	Молдав	пропорциональ	1	101	үгүй
20.	ОХУ	пропорциональ	2	Дээд танхим - 166 Доод танхим - 450	үгүй
21.	Польш	холимог	2	Дээд танхим - 100 Доод танхим - 460	үгүй
22.	Португали	пропорциональ	1	230	үгүй
23.	Румын	холимог	2	Дээд танхим - 137 Доод танхим - 334	үгүй

[1] Парламентын гишүүдийг ротацийн журмаар шинэчлэдэг зарим Ерөнхийлөгчийн засаглалтай улсуудыг судалгаанд хамруулсан болно.

24.	Серби	мажоритор	1	250	үгүй
25.	Словак	пропорциональ	1	150	үгүй
26.	Словени	Доод танхим - холимог	2	Дээд танхим - 40 Доод танхим - 90	үгүй
27.	Украйн	пропорциональ	1	450	үгүй
28.	Унгар	холимог	1	386	үгүй
29.	Финланд	пропорциональ	1	200	үгүй
30.	Америкийн Нэгдсэн Улс (Ерөнхий-лөгчийн засаглалтай)	Дээд, доод танхим - мажоритар	2	Дээд танхим - 100 Доод танхим - 435-аас ихгүй	Дээд танхимын гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа 6 жил байх ба гишүүдийн 1/3 нь 2 жил тутамд шинээр сонгогддог.
31.	Бүгд Найрамдах Аргентин Улс (Ерөнхий-лөгчийн засаглалтай)	Дээд танхим - мажоритар, Доод танхим - пропорцианаль	2	Дээд танхим - 72 Доод танхим - 257	Дээд танхимын гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа 6 жил байх ба гишүүдийн 1/3 нь 2 жил тутамд, доод танхимын гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа 4 жил бөгөөд гишүүдийн ½ нь 2 жил тутамд шинээр сонгогддог.
32.	Холбооны Бүгд Найрамдах Бразил Улс (Ерөнхий-лөгчийн засаглалтай)	Дээд танхим - мажоритар, Доод танхим - пропорцианаль	2	Дээд танхим - 81 Доод танхим - 513	Дээд танхимын гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа 8 жил байх ба гишүүдийн 3/1 болон 3/2 нь 4 жил тутамд шинээр сонгогддог.
33.	Бүгд Найрамдах Гаити Улс (Ерөнхий-лөгчийн засаглалтай)	Дээд, доод танхим - мажоритар	2	Дээд танхим - 30 Доод танхим - 99	Дээд танхимын гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа 6 жил байх ба гишүүдийн 1/3 нь 2 жил тутамд шинээр сонгогддог.
34.	Канад Улс	Доод танхим - мажоритар	2	Дээд танхим - 105 Доод танхим - 308	үгүй
35.	Бүгд Найрамдах Чили Улс (Ерөнхий-лөгчийн засаглалтай)	Дээд, доод танхим - мажоритар	2	Дээд танхим - 38 Доод танхим - 120	Дээд танхимын гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа 8 жил байх ба гишүүдийн ½ нь 4 жил тутамд шинээр сонгогддог.
36.	Алжир	Доод танхим - пропорциональ	2	Дээд танхим - 144 Доод танхим - 389	Дээд танхимын гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа 6 жил, 3 жил тутамд 50% нь шинэчилэн сонгогддог.
37.	Ангол	Холимог	1	223	үгүй
38.	Египет	мажоритар	2	Дээд танхим - 176 Доод танхим - 454	Дээд танхимын гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа 6 жил, 3 жил тутамд 50% нь шинэчилэн сонгогддог.
39.	Маврикий	Мажоритар	1	72	үгүй
40.	Мавритани	Доод танхим - холимог	2	Дээд танхим - 56 Доод танхим - 95	Дээд танхимын гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа 6 жил, 2 жил тутамд 1/3 нь шинэчлэгдэн сонгогддог.
41.	Мадагаскар	Доод танхим - пропорциональ	2	Дээд танхим - 160 Доод танхим -33	Дээд танхимын гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа 4 жил, 2 жил тутамд 50 хувь нь шинэчлэгдэн сонгогддог.

42.	Марокко	Пропорциональ	2	Дээд танхим - 270 Доод танхим - 325	Дээд танхимын гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа 9 жил, 3 жил тутамд 1/3 нь шинэчлэгдэн сонгогддог.
43.	Өмнөд Африкийн Бүгд Найрамдах Улс	Доод танхим - пропорциональ	2	Дээд танхим - 90 Доод танхим - 400	үгүй
44.	Тунис	Доод танхим - холимог	2	Дээд танхим - 126 Доод танхим - 214	Дээд танхимын гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа 6 жил, 3 жил тутамд 50 хувь нь шинэчлэгдэн сонгогддог.
45.	Этиопи	Доод танхим - мажоритар	2	Дээд танхим - 112 Доод танхим - 547	үгүй
46.	Австрали	Доод танхим – мажоритар, Дээд танхим - пропорциональ	2	Дээд танхим - 76 Доод танхим - 150	Сенатын гишүүнийг 6 жилийн хугацаагаар сонгодог. Нийт гишүүдийн 50 хувийг 3 жил тутам шинэчлэн сонгоно.
47.	Шинэ Зеланд	холимог	1	120	үгүй
48.	Вьетнам	мажоритар	1	493	үгүй
49.	Индонези	пропорциональ	1	560	үгүй
50.	Казахстан	мажоритар	2	Дээд танхим - 47 Доод танхим - 107	Сенатын депутатын бүрэн эрхийн хугацаа 6 жил бөгөөд 3 жил тутам депутатуудын тал хувийг шинээр сонгож, томилдог.
51.	Камбож	Доод танхим - пропорциональ	2	Дээд танхим - 61	үгүй
52	Малайз	Доод танхим - мажоритар	2	Дээд танхим - 70 Доод танхим - 176	үгүй
53.	Сингапур	мажоритар	1	94	үгүй
54.	Бүгд Найрамдах Солонгос Улс	холимог	1	299	үгүй
55.	Тажикистан	Доод танхим - холимог	2	Дээд танхим - 34 Доод танхим - 63	Депутатын бүрэн эрхийн хугацаа нь 6 жил бөгөөд 3 жил тутам депутатын 50 хувийг шинээр сонгож, томилдог.
56.	Турк	холимог	1	550	үгүй
57.	Филлипин	Доод танхим - холимог	2	Дээд танхим - 24 Доод танхим - 287	үгүй
58.	Хятад	мажоритар	1	3000	үгүй
59.	Энэтхэг	Доод танхим - мажоритар	2	Дээд танхим - 245 Доод танхим - 545	Дээд танхимын гишүүний гуравны нэг хувь нь 2 жил тутамд шинэчлэгдэн сонгогддог.
60.	Япон	Дээд, доод танхим - холимог	2	Дээд танхим - 242 Доод танхим - 480	үгүй